

Năm 2026, thị trường xăng dầu chuyển cơ chế, mở đường

21:01 19/02/2026

Năm 2026 được xác định là giai đoạn thay đổi lớn của thị trường xăng dầu khi cơ chế điều hành giá chuyển mạnh sang thị trường hóa, đồng thời xăng sinh học E10 dự kiến triển khai trên toàn quốc từ ngày 1/6. Những thay đổi này buộc hệ thống phân phối và doanh nghiệp kinh doanh xăng dầu bước vào quá trình tái cấu trúc sâu rộng.

Doanh nghiệp được quyết định giá bán lẻ

Theo dự thảo nghị định mới về kinh doanh xăng dầu do Bộ Công Thương xây dựng, cơ chế giá sẽ chuyển mạnh theo hướng thị trường hóa, giảm can thiệp hành chính trực tiếp và trao quyền định giá nhiều hơn cho doanh nghiệp.

Thương nhân đầu mối và thương nhân phân phối được quyết định giá bán trong hệ thống của mình dựa trên cung - cầu thị trường, chi phí kinh doanh hợp lý và yếu tố cạnh tranh. Trong một số trường hợp, thương nhân bán lẻ đủ điều kiện cũng có thể tự quyết định giá bán lẻ sau khi thực hiện nghĩa vụ kê khai, niêm yết và chịu giám sát của cơ quan quản lý.

Cơ chế mới yêu cầu doanh nghiệp phải kê khai giá, công khai các cấu phần chi phí chính và chịu thanh tra, kiểm tra việc hình thành giá. Nhà nước sẽ không can thiệp hành chính vào từng kỳ điều chỉnh mà quản lý bằng khung pháp lý, dữ liệu thị trường và chế tài xử phạt nhằm ngăn chặn thao túng, găm hàng hay thông đồng gây nhiễu thị trường.

Bà Nguyễn Thúy Hiền, Phó Cục trưởng Cục Quản lý và Phát triển thị trường trong nước, cho rằng cơ chế giá mới sẽ kéo theo quá trình tái cấu trúc mạnh hệ thống phân phối xăng dầu. Các cửa hàng bán lẻ phải lựa chọn tham gia chuỗi của thương nhân đầu mối để áp dụng giá chung hoặc trở thành thương nhân bán lẻ độc lập và tự quyết định giá. Vai trò giám sát của Sở Công Thương địa phương vì vậy sẽ đặc biệt quan trọng để bảo đảm cạnh tranh lành mạnh.

Chuyên gia kinh tế Ngô Trí Long nhận định, việc trao quyền định giá cho doanh nghiệp là bước ngoặt lớn của thị trường xăng dầu trong nhiều năm. Khi chuyển sang cơ chế thị trường, doanh nghiệp buộc phải nâng cao năng lực quản trị rủi ro giá, logistics và dự trữ; đồng thời thị trường sẽ có sự sàng lọc rõ rệt về năng lực.

Năm 2026, thị trường xăng dầu chuyển cơ chế, mở đường

Tái cấu trúc chuỗi cung ứng xăng dầu

Đại diện một thương nhân đầu mỗi phía Bắc đánh giá cơ chế mới vừa mở ra dư địa cạnh tranh, vừa tạo áp lực quản trị chưa từng có. Việc chủ động định giá giúp doanh nghiệp linh hoạt trong nhập khẩu, dự trữ và phân phối theo tín hiệu thị trường, giảm độ trễ so với giá thế giới; tuy nhiên rủi ro tài chính cũng tăng nếu dự báo cung – cầu sai hoặc tồn kho kém hiệu quả.

Trong giai đoạn đầu áp dụng, thị trường có thể xuất hiện biến động cục bộ về giá giữa các hệ thống phân phối, buộc các doanh nghiệp sớm thích ứng với mặt bằng cạnh tranh mới.

Ở khâu bán lẻ, nhiều doanh nghiệp cho rằng cơ chế mới giúp thoát khỏi tình trạng phụ thuộc chiết khấu cố định, mở ra cơ hội cạnh tranh bằng giá và dịch vụ. Tuy nhiên, đi kèm là áp lực lớn về quản trị dòng tiền, dự trữ và đàm phán nguồn cung.

Song song với thay đổi cơ chế giá, việc triển khai xăng E10 từ 1/6/2026 được xem là “bài kiểm tra” năng lực tổ chức thị trường của toàn chuỗi cung ứng. Ông Bùi Ngọc Bảo, Chủ tịch Hiệp hội Xăng dầu Việt Nam, cho rằng việc áp dụng E10 trên phạm vi toàn quốc sẽ tác động trực tiếp đến cấu trúc nguồn cung, từ bảo đảm nguồn ethanol, phối trộn, tiêu chuẩn kỹ thuật đến hệ thống logistics và phân phối.

Theo ông, E10 chỉ có thể được thị trường chấp nhận khi chênh lệch giá đủ hấp dẫn, chất lượng được kiểm soát chặt và hạ tầng phân phối rộng để người dân dễ tiếp cận.

Điều hành theo nguyên tắc thị trường, tăng vai trò giám sát

Thứ trưởng Nguyễn Sinh Nhật Tân cho biết Bộ Công Thương đã trình Chính phủ dự thảo nghị định mới thay thế các quy định hiện hành về kinh doanh xăng dầu, kỳ vọng được ban hành trong thời gian tới. Nghị định hướng tới cách tiếp cận tiệm cận cơ chế thị trường hơn, đồng thời tiếp tục cắt giảm điều kiện kinh doanh, đơn giản hóa thủ tục hành chính.

Nguyên tắc xuyên suốt trong điều hành giá là tôn trọng cơ chế thị trường trong điều kiện hoạt động bình thường, song vẫn bảo đảm hài hòa lợi ích giữa doanh nghiệp, người tiêu dùng và mục tiêu ổn định vĩ mô. Công tác điều hành cũng phải tính đến yếu tố môi trường, cân đối cung cầu giữa các vùng miền, nhất là khu vực vùng sâu, vùng xa và hải đảo.

Liên quan Quỹ bình ổn giá xăng dầu, theo dự thảo, quỹ sẽ được quản lý tập trung và sử dụng đúng quy định pháp luật. Đây là tài khoản do Nhà nước quản lý nhưng không hạch toán vào ngân sách, được sử dụng khi các bộ, ngành xây dựng phương án bình ổn giá và trình Thủ tướng phê duyệt.

Việc chuyển sang cơ chế điều hành theo nguyên tắc thị trường đồng nghĩa với việc trao quyền chủ động nhiều hơn cho doanh nghiệp, đồng thời đặt ra yêu cầu cao hơn về minh bạch dữ liệu, giám sát cạnh tranh và năng lực quản trị. Năm 2026 vì vậy được xem là bước ngoặt quan trọng, định hình lại cấu trúc thị trường xăng dầu theo hướng cạnh tranh, linh hoạt và bền vững hơn.

Lê Hằng